

fortepianowe

98. KROGULSKI dwa mazurki

MINIATURY FORTEPIANOWE

KROGULSKI

Do kompozytorów polskich, którzy zdobyli sobie za życia duże uznanie, a do niedawna skazani byli na całkowite prawie zapomnienie, należy Józef Władysław Krogulski. Urodzony 4 września 1815 w Tarnowie jako syn Michała — muzyka-pedagoga i kompozytora, oraz Salomei z Szaszerów, kształcił się najpierw pod kierunkiem swego ojca. Posiadał słuch absolutny, a jego wirtuozowskie zdolności były zupełnie wyjątkowe. Młodziutki pianista występował jako „cudowne dziecko” już od 10. roku życia. Zaczął koncerty w rodzinnym Tarnowie, potem występował w ciągu dwóch miesięcy aż sześciokrotnie w Warszawie, w Kaliszu, w Poznaniu, we Wrocławiu (pięciokrotnie), Berlinie, Legnicy, w Dreźnie (u królowej Augusty i u króla), Lipsku, Puławach, Zamościu, Kijowie itd. Występy jego spotykały się nie tylko z bardzo życzliwym przyjęciem publiczności, ale również z niezwykle pochlebnymi ocenami fachowej prasy muzycznej. Nie były to gołosłowne opinie, skoro i Chopin, pisząc w liście (z 10 IV 1830) do Tytusa Woyciechowskiego o innym młodym, zdolnym pianście, Antonim Leśkiewicz, i chwalać go za dobrą grę, dodał następującą uwagę: „Ile mi się zdaje, lepszy z niego gracz będzie jak z Krogulskiego, zdanie, z którym jeszcze się odezwać nie śmiałem, choć już kilka razy za język ciągniony byłem”.

Obok zdolności pianistycznych zdradzał Krogulski od wczesnej młodości talent kompozytorski. Gruntowne studia kompozytorskie odbył w Warszawie pod kierunkiem Józefa Elsnera i Karola Kurpińskiego. Karierę artystyczną pianisty-wirtuosa przerwał prawie zupełnie około

20. roku życia, pracując (już od r. 1831) jako pedagog i poświęcając się prawie zupełnie działalności na polu muzyki chóralnej kościelnej i świeckiej. Idąc w ślady swojego mistrza, Józefa Elsnera, zajął się prowadzeniem chórów w kościele Św. Kazimierza i Trzynarzy, a następnie został stałym dyrygentem chóru w kościele Pijarów. Starannie przez niego szkolony i przygotowywany do występów zespół wykonał szereg poważnych dzieł wybitnych kompozytorów, a także i dzieła Krogulskiego, specjalnie pisane dla tego chóru. W roku 1838 współdziałał w uroczystym wykonaniu *Pasji* Elsnera w kościele ewangelickim. Nabawiwszy się ciężkiej choroby w czasie prób wykonywania swego *Miserere*, zmarł Krogulski przedwcześnie w Warszawie w 27. roku życia, 9 stycznia 1842.

Spuścizna tak młodo zmarłego kompozytora jest ucale pokazna. Obok *Uwertury* orkiestralnej pozostawił dwa koncerty fortepianowe, oba przez niego wykonywane w Warszawie. Niestety, tylko *I Koncert E-dur* (1830) zachował się w partyturze. Wykonany on został po raz pierwszy w czasie powstania listopadowego (15 XII 1830) na koncercie urządzonym na cele patriotyczne. Karol Kurpiński zapisał w swym dzienniku o tym występie następującą uwagę: „Wykonanie koncertu kompozycji Józia, mego ucznia, było piękne”. Na koncercie śpiewała również, w duecie z S. Turowskim, Konstancja Gładkowska. *II Koncert fortepianowy* (1831) zachował się tylko w partii fortepianowej. 6 XI 1835, na koncercie w Teatrze Narodowym, Krogulski wykonał oba koncerty oraz *Wariacje* na fortepian z orkiestrą. Krytyka przyjęła występ artysty bardzo życzliwie.

Obok tych dzieł pozostawił Krogulski liczne drobniejsze utwory fortepianowe, 2 sonaty fortepianowe, kwartet, oktet, komedio-operę *Oj, żoneczka* (wykonywaną w warszawskim Teatrze Rozmaitości w r. 1833), kantatę *Karawana w pustyniach Arabistanu* oraz muzykę kościelną (m. in. 10 mszy). Dzieła te, pozostające pod wpływami wybitnych ówczesnych twórców (Beethovena, Chopina), cechuje duża rutyna kompozytorska; utwory fortepianowe świadczą ponadto o doskonałym opanowaniu i zrozumieniu faktury tego instrumentu.

Pozostała po Krogulskim spuścizna, pieczołowicie przechowywana przez przyrodniego brata, aktora i kompozytora, Władysława Krogulskiego, złożona została w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie. Na podstawie tych materiałów oraz kompozycji zachowanych w Bibliotece Warszawskiego Towarzystwa Mu-

zycznego paru muzykologów opracowało twórczość fortepianową, koncerty, muzykę kościelną i kantatę *Karawana Krogulskiego*; materiały te pozwoliły na przypomnienie jego niektórych niesłusznie zapomnianych utworów.

DWA MAZURKI

Mazurek D-dur — wydany po raz pierwszy w roku 1828, jest dziełem młodzieńczym Krogulskiego. Kompozycja, dość zgrabnie stylizująca ludowość, ukazała się łącznie z *Anglezem* i *Galopadą* jako pierwsze drukowane w Warszawie (nakładem K. L. Magnusa) utwory Krogulskiego. Egzemplarz tego druku zachował się w Bibliotece Jagiellońskiej. *Mazurek D-dur* wydany również został przez Oskara Kolberga w jego zbiorze *Polnische Tänze. Sammlung der beliebtesten Polnischen Mazurhas für das Pianoforte ausgewählt, durchgesehen und bearbeitet von...*, który ukazał się w Lipsku w roku 1882 nakładem Breitkopfa i Härtla. Jak to z karty tytułowej i przedmowy jasno wynika, Kolberg wprowadził szereg zmian („renforcé et arrangé convenablement l'accompagnement”). *Mazurek* Krogulskiego, opatrzone uwagą „genannt Landmann” (nazwa ta — *Wieśniak* — może istotnie była używana), ma podaną mylną datę powstania — 1837, zmieniony rytm z $\frac{3}{4}$ na $\frac{3}{8}$, dodane dwa taktów na początku i szereg zmian w tekście. Opracowanie Kolberga stanowiło podstawę obecnego wydania *Mazurka D-dur*.

Mazurka e-moll (*Mazurka à la Chopin*), opartego na motywie z początku finału *Koncertu f-moll* Chopina, napisał dojrzały już artysta. Dedykowany F. Filipowskiemu, wydany został w Warszawie w roku 1836 przez G. Sennewalda. Jedyny znany egzemplarz tego druku, przechowywany niegdyś w Warszawie w Bibliotece Narodowej, spłonął niestety w czasie ostatniej wojny. Szczęśliwie zachowały się fotokopie tego druku w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej i one umożliwiły wydanie tej nie pozbawionej poetyczności kompozycji.

wh